
EVANGELIUM DESATERA II. – BOŽÍ OBRAZ

Nezobrazitelný, a přece viditelný Bůh – zápas o Boží a lidskou svobodu

Exodus 20,4-7 | 2K 4,6-10

První čtení

2K 4,6-10 Neboť Bůh, který řekl 'ze tmy ať zazáří světlo', osvítil naše srdce, aby nám dal poznat světlo své slávy ve tváři Kristově. 7 Tento poklad máme však v hliněných nádobách, aby bylo patrné, že tato nesmírná moc je Boží a není z nás. 8 Na všech stranách jsme tísněni, ale nejsme zahrnání do úzkých; jsme bezradní, ale nejsme v koncích; 9 jsme pronásledováni, ale nejsme opuštěni; jsme sráženi k zemi, ale nejsme poraženi. 10 Stále nosíme na sobě znamení Ježíšovy smrti, aby i život Ježíšův byl na nás zjeven.

Čtení Desatera

Ex 20,2-3 "Já jsem Hospodin, tvůj Bůh; já jsem tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví. 3 Nebudeš mít jiného boha mimo mne. 4 Nezobrazíš si Boha zpodoběním něčeho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí. 5 Nebudeš se ničemu takovému klanět ani tomu sloužit. Já jsem Hospodin, tvůj Bůh, Bůh žárlivě milující. Stíhám vinu otců na synech do třetího i čtvrtého pokolení těch, kteří mě nenávidí, 6 ale prokazují milosrdenství tisícům pokolení těch, kteří mě milují a má přikázání zachovávají. 7 Nezneužiješ jména Hospodina, svého Boha. Hospodin nenechá bez trestu toho, kdo by jeho jména zneužíval.

Kázání

Dnes se podruhé zastavujeme u Desatera Božích přikázání, v němž chceme hledat dobrou Boží zprávu, dobré Boží náповědy pro život. Na první pohled se Desatero zdá být jako soubor zákazových dopravních značek - co všechno Boží lid nesmí, chce-li žít ve vztahu s Bohem. Na celou věc se dá ovšem pohlédnout z jiné strany. Desatero je jako plot, kterým se Stvořitel snaží chránit cenné hodnoty a vztahy, které tvoří život. Proto se chceme při výkladech Desatera soustředit na to dobré a vzácné, co Desatero chrání.

Úvod desatera, jak jsme ho mohli sledovat minulou neděli, nám představuje zákonodárce jako vysvoboditele. Ještě než cokoli po člověku chce, vede ho do svobody. To je Boží záměr pro člověka - svoboda. K ní směřují Boží vysvoboditelské skutky, k ní směřuje a ji chrání Desatero. Boží vysvoboditelské skutky jsou pozváním a nabídkou: (1) Smíš mít jednoho živého Boha ** (2) Smíš mít zachraňujícího Boha ** (3) Smíš mít osobního Boha.

Starozákonní kontext – Boha nelze zobrazit

Jestli úvodní vymezení Desatera, které by také velice dobře mohlo znít jako refrén po každém přikázání, vede k nalezení a přijetí Boha, pak druhé a třetí

příkázání vede k tomu, jak si ho představit, „jak s ním zacházet“ resp. „jak s ním nezacházet“. Jde o to, jak si ho představujeme, jak ho vykreslujeme a jak o něm mluvíme (jak si ho bereme do úst).

Základní kontext zde tvoří lidská neschopnost vnímat to, co člověka přesahuje. Nemáme (ztratili jsme) schopnost, v níž **pozemský člověk samozřejmě vnímá nebeského Boha**. Jestli má člověk Boha, který ho přesahuje, vnímat, pak ho potřebuje jaksi hmatatelně vidět, cítit, dotknout se ho, zakusit ho. Anebo se v něm (člověku) musí probudit buňky, které ho (Boha) začnou vnímat v jeho jinakosti, věčnosti.

Izrael, který přijal desatero Božích příkázání, má svého Boha. Zakusil ho jako vysvoboditele. V tomto ohledu je zřejmý a hmatatelný. A u toho mělo zůstat. Hospodin výslovně říká: *„Nezobrazíš si Boha za použití jakéhokoli materiálu zemského, podzemského či nadzemského...“* Na jedné straně a do jisté míry se Hospodin zjevuje, lidé ho zakoušejí, a to především v okolnostech vysvobození. Zároveň si ovšem chrání svou jedinečnost, konečnou neuchopitelnost, svůj nekonečný přesah vzhledem k člověku, svou jinakost. Je zároveň nějak viditelný a zároveň zůstává skrytý, neviditelný. Je tak blízko, a přece zůstává vzdálený. Přichází na pomoc, a přece je nemanipulovatelný. Je tak jiný a tak větší, že si ho lidská mysl nedokáže představit a pojmout ho v jeho celistvosti. Je ve svých činech srozumitelný, a přece ne plně vystihnutelný (žádný rytina ani myšlenka ho nemůže vystihnout). Na zemi ani na nebi není nic, co by ho mohlo vystihnout. A tak to má zůstat.

Jenže, sám Hospodin věděl a ví, že my bychom přece jenom rádi něco hmatatelného, na co bychom se mohli podívat, čeho bychom se mohli dotknout. Chtěli bychom – a snad bychom řekli, že to i potřebujeme – aby Bůh byl viditelný, zřetelný a jasný. A to zvláště tehdy, když se cítíme opuštěni, trpíme, jsme nejistí. Právě v takové chvíli si Izraelci kdysi ulili zlaté tele, o němž se odvážili prohlásit: *„To je tvůj Bůh, který tě vyvedl z Egypta...“*

Tímto pokusem ovšem zaútočili **na Boží svobodu**. Je to pokus zmocnit se Boha, stáhnout si ho na zem podle své potřeby a ke své potřebě (*„Bože, teď tě potřebuji, a tak přijdeš, ať chceš nebo nechceš!“*). Jedná se o bláhový čin toho, kdo nechce čekat na to až se Bůh sám ve své moudrosti, svrchovanosti a nanejvýš dobré vůli vůči člověku rozhodne vstoupit do okolností života. Prostě ho chce mít tady a teď. Útok na Boží svobodu je ovšem nevyhnutelně **útokem na svou vlastní svobodu**, protože člověk se v tu chvíli stává otrokem svého výtvoru – ať už je jím dřevěná či bronzová figurka anebo vlastní představa o Bohu – obraz, který jsme si namalovali ve své mysli a třeba jej zapsali jako dogmatický výrok do učebnice věrouky. Ve chvíli, kdy člověk získá dojem, že porozuměl Bohu, zmocnil se ho a stal se otrokem své představy.

Pravá a uctívá víra mluví o Bohu spíš cudně, možná až nejistě, spíš než sebevědomě a znalecky. Pravá víra spíš mlčí a pláče s Jobem, než aby mu nabízela zdánlivě smysluplné rozbor, diagnózy a terapie. Pravá víra spíš vyhlíží Boha svobodně a láskyplně přicházejícího, než aby se o něm křečovitě ujišťovala a dokazovala si ho. Pravá a svobodná víra trpělivě věří navzdory situacím a trpělivě čeká. V tom je svoboda Boží i lidská.

Druhé a třetí přikázání - *Nezobrazíš si Boha a nevezmeš jeho jméno nadarmo* - tedy chrání Boží i lidskou svobodu. Dává prostor Bohu být Bohem, a člověku být člověkem. Starozákonní kontext ukazuje tímto směrem.

Novozákonní kontext – Kristus, obraz Boha neviditelného

U tohoto ovšem nemůžeme zůstat. Jsme lidé, jejichž základním smluvním dokumentem s Bohem není Desatero, nýbrž krev Pána Ježíše Krista. Jsme novozákonní křesťané a na Desatero se tedy musíme dívat ještě jinými očima. A jaká optika se nám otevře, svítíme-li na 2. a 3. přikázání ze strany Nového zákona?

Bůh, kterého nelze nijak zpodobnit, nám dal obrovský dar - svůj pravý obraz! Přikázání Desatera „*Nezobrazíš*“ se mění v „*Divej se na obraz, který je v Kristu*“. Už si nepotřebujeme vytvářet/vymýšlet podobu Boha. Dostáváme Boží obraz - Boží podobu. Bůh se nám v Kristu dává až neuvěřitelně všanc; je nám tak blízko! V Kristu Bůh vyšel vstříc naší potřebě vidět, dotknout se, ohmatat si Boha: *Věčné a stvořitelské Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi, spatřili jsme jeho slávu... J 1,14* *** Filip mu řekl: "Pane, ukaž nám Otce, a víc nepotřebujeme!" 9 Ježíš mu odpověděl: "Tak dlouho jsem s vámi, Filipe, a ty mě neznáš? Kdo vidí mne, vidí Otce. Jan 14,8-9* *** „...On je obraz Boha neviditelného, prvorozený všeho stvoření...“ Ko 1,15*

Co můžeme o tomto viditelném obraze neviditelného Boha povědět? Jistě by toho bylo hodně, ale já dnes upozorním na **4 skutečnosti**:

(1) Narození, život - činy a slova, smrt a vzkříšení Ježíše Krista, to je nesmírně **bohatý obraz Boha**. Je to obraz Boha milujícího, Boha dotýkajícího se lidských bolestí, Boha odhalujícího pokrytectví a zlobu a hřích, Boha odpouštějícího hřích a Boha vítězího nad smrtí - a to v různých situacích života! V Kristu máme co sledovat - je to vskutku bohatý obraz Boha.

(2) Boží obraz v Kristu je **interaktivní obraz plný příběhů** - má smysl pouze ve vztahu k lidem. Není pouze (či především) informací o Bohu samotném. Bůh v Kristu není vyznání - dogmatika, věrouka. Není to cosi statického. Jsou to příběhy. Kristus je Bůh v příbězích, Bůh v životě. Bůh v podobě Syna (Krista) je zjevením Boha ve vztahu s člověkem. Bůh v Kristu je Bohem rozhovoru (obraz, který hovoří; oslovuje). Rytiny, o nichž je řeč v Desateru, nemluví, nic nechťejí, nic nepožadují, nepomáhají, neposlouchají - Jeremjáš řekne (doslova), že jsou jako „strašák v okurkovém poli“ (Jr 10,5): *Jsou jako strašák v okurkovém poli. Nemluví, musí se nosit, sami*

neudělají ani krok. Nebojte se jich, nemohou udělat nic zlého ani dobrého." Jr 10,5. Bůh v Kristu naslouchá, mluví, koná a vede k činu.

(3) Boží obraz v Kristu je **obrazem, který dodnes čteme**. Namísto je ovšem otázka, **zdali ho umíme číst** (zdali s ním umíme rozmlouvat). Když dva čtou totéž, ještě nemusí vnímat totéž! Na jeden obraz se dá dívat s různým výsledkem, a tak zjišťujeme, že i v tak zjevné podobě Krista uzdravujícího, křísícího a mocného v slovu a moudrosti, zůstává Bůh přece jenom skrytý. Ne všichni ho dobře přečetli. *Jak se čte Boží obraz a podoba v Kristu?* Apoštol Pavel to pověděl v jednom ze svých dopisů: *„Bůh, ...osvítíl naše srdce, aby nám dal poznat světlo své slávy ve tváři Kristově“* (2K 4,6) Boží obraz, kterým je Pán Ježíš, potřebuje ke čtení *zvláštní nasvětlení a lidský orgán, kterým je srdce!*

(4) Kdo se nechá vést Božím světlem evangelia a světlem Ducha svatého, posléze zjistí, že Boží obraz, jímž je Pán Ježíš Kristus, **nás zve do sebe samého**. Zve nás, abychom se stali jeho součástí. Už nejsme jenom těmi, kdo stojí před obrazem a dívají se, ale jsme těmi, kdo jsou zváni tímto Božím obrazem vtahováni do jednoty Boží Trojice. Až můžeme dokonce povědět, že se v Kristu – skrze sjednocení víry v jeho smrti a vzkříšení (tedy skrze očistění od hříchu) – *sami stáváme Božím obrazem* – dodejme k tomu, že obnoveným Božím obrazem, ke kterému jsme původně byli stvořeni.

Od „Nezobrazíš“ k „v Kristu jsem Božím obrazem sám“

Naše cesta od starozákonního zákazu Desatera chránícího svobodu Boží i lidskou – „Nevytvoříš si Boží podobu z ničeho na zemi“ – končí pro někoho možná překvapivě ujištěním o tom, že vírou v Krista jsem sám proměňován do Boží podoby, jsem jejím nositelem. Už nejde jenom o to nevytvářet si vlastní představu Boha, ani dívat se na obraz, který nám dává, nýbrž jde o to, stát se součástí samotného Božího obrazu skrze víru.

Negativní přikázání Desatera „Neučiniš si zpodobenu Boha“ ústí v Kristu do radosti nad nabízenou identitou víry. A ptáme-li se, zdali kromě radosti před námi v tomto smyslu přece jenom není nějaká výzva, pak jedna přece jenom je: Jde o to zůstat v Kristu! **Jde o to zůstat v obraze (případně dostat se do obrazu)!** V obraze Božím, jímž je Kristus. Jde o to žít v jednotě Otce, Syna i Ducha svatého. Tehdy se naplní to, co pověděl apoštol Pavel v dopise do Korintským křesťanům:

Na odhalené tváři nás všech se zrcadlí slavná zář Páně, a tak jsme proměňováni k jeho obrazu ve stále větší slávě - to vše mocí Ducha Páně. (2K 3,18).

Jan Asszonyi

